

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Demian Tudor

ABONAMENTUL:
Pentru particulari pe an 5000 lei.

„INTELEPȚI CA ȘERPII”

Aproape de-un an s'a sfârșit lupta armelor materiale: războiul, care a pustiit lumea întreagă, lăsând în urmă ruine și mizerie. Trenea aceasta blestemată pe care războiul a tras-o după sine, îndolind pământul aproape șase ani, trebuie ridicată de pe fața plină de suferință a neamului omenesc... Și astfel după fiecare luptă materială urmează lupta spirituală de reconstrucție. Indiferent de înfățișarea creștină, socială, politică, a acestei sfortări pentru vindecarea rănilor războiului, ea trebuie respectată pentru sâmburele de bine pe care-l conține.

Biserica creștină se află deja în vârtoarea luptei. Armata sa spirituală, cler sau popor conștient de numele lui Hristos pe care-l poartă, s'a înșiruit în ordine pentru marea bătălie spirituală care a început. Și fiindcă se află în luptă, desigur că organizează acțiuni, primește atacuri. Și în domeniul spiritual lupta ideilor trebuie susținută cu arme oneste, dar și cu toată fermitatea. Pionerii luptei spirituale din partea Bisericii sunt preoții. Și aci am ajuns unde trebuie, la ceea ce ne interesează pe noi.

Parcă niciodată n'au fost mai actuale cuvintele Domnului Hristos: „Fiți înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii” (Mt. 10, 16). Blândetea, dragostea jertfitoare, pentru vindecarea rănilor lumii, o cere scopul acestei lupte spirituale în care Biserica precum și organizațiile de binefacere sau politice își dau, fiecare în felul său, aportul. Dar nici înțelepciunea, ca metodă de luptă spirituală nu poate lipsi. Numai entuziasmul, fără de înțelepciunea șarpelui care-și ferește capul dela primejdie, ar putea să prejudicieze poziției Bisericii noastre în lume și ar putea s'o îndepărteze dela misiunea ei principală. Apostolul Neamurilor — apărut ca un atlet al lui Hristos în frământarea spirituală a lumii dela începutul erei creștine, când ca și acum atâtea lucruri trebuiau îndreptate; atâtea răni vindecate; atâtea nedreptăți, ameliorate — ne poate fi nouă urmașilor din ziua de

azi un model neîntrecut de bunăvoință, dar și de prudență pastorală. El a rostit faimoasele cuvinte: „Tuturor toate m'am făcut, ca măcar pe unii să-i mântuiesc. Și aceasta o fac pentru Evanghelie, ca să fiu părtaș ei”. (I. Cor. 9, 22-23). Pentru redresarea lumii trebuie să ne dăm contribuția cu prisosință. A trecut vremea turnului de fildes. Slujitorii lui Hristos trebuie să se arunce în vârtoare, să atingă cu armele lor spirituale miezul frământărilor ideologice ale lumii moderne. Din turnul de fildes al neimixtiunii sale în cele pământești, preotul trebuie să coboare în arena luptelor ideologice, dar nu pentru a se lăsa purtat de curent, ci pentru ca să arate tuturor calea creștinismului și să aline dureri, să ajute în numele învățaturii pe care o reprezintă. El are datoria — cum scrie cineva — „să se intereseze de nevoile oricui, să-i facă toate serviciile posibile, să intervină pe lângă autorități, asociații, grupări de tot felul pentru a obține avantajile pe care o acțiune individuală ar fi neputincioasă a le procura, cu un cuvânt: să se facă slujitorul benevol al tuturor” (Auguste Cavalier et R. De Cheissac: Mon Curé a sa place pg. 5). Aceasta ar însemna imitarea lui Pavel: „Tuturor toate m'am făcut, ca pe toți să-i mântuiesc”. Aceasta e latura practică, socială a activității pastorale. Aceasta ar fi transpunerea în viață a principiului lui Iisus Hristos: „Fiți blânzi ca porumbeii”. Blânzi nu numai în virtutea bunătății pasive a inimii, care nu răspunde cu rău la rău, ci în virtutea bunătății active, care lucrează binele peste tot, cu orice preț.

Dar tot Mântuitorul Hristos ne cere și prudență în această activitate: „Fiți înțelepți ca șerpii”. Nu angajați prestigiul Bisericii în lucrarea voastră personală. Nu acesta e scopul principal în acțiunea voastră. Preotul e slujitorul benevol al tuturor. Dar să nu uite că în primul rând trebuie să-l slujească pe Dumnezeu. Slujitorul lui Dumnezeu trebuie să slujească

întăiu cerul și apoi pământul; mântuirea sufletului și apoi grija trupului. „A face din operele sociale o metodă de apostolat religios — spun autorii citați mai sus — mi se pare, în condițiunile moderne, o mare eroare de fapt. Și nu se va putea promite rezultate serioase celor care le adoptă” (Mon Curé... pg. 32). Acțiunea exclusiv socială în sine și pentru sine prin natura ei nu mai este bisericască. Este însă folositoare numai dacă se conformează scopului indicat de Sf. Pavel: „Tuturor toate m'am făcut, ca măcar pe unii să-i mântuiesc. Și aceasta o fac pentru Evanghelie, ca să fiu părtaș ei”. Pentru Evanghelie! Nu de dragul acțiunii ca acțiune, ci de dragul Aceluia pentru care o săvârșim. Toată munca preoțimii pentru viadecarea rănilor războiului, va avea ca mobil iubirea pentru Iisus Hristos.

Așa își împlinește chemarea preotul de azi. Astfel se arată el în ipostaza de adevărat păstor al turmei duhovnicești. Aceasta ar fi pe scurt schișată fizionomia preotului creștin ortodox în vremea noastră: Slujitor al cerului și prin cele pământești.

Iar despre felul cum se face în amănunt această slujire, după ce am arătat directivele în linii generale, nu e greu de prevăzut. Sper să scriu despre aceasta încurând.

Presviterul B.

Cultură și viață

Dintre toate lucrurile care au referințe în viața omenească și cuprind acte de ale ei, cultura este noțiunea cu cea mai largă sferă. Ea își însușește conținutul tuturor domeniilor de activitate omenească și puterea tuturor actelor care au caracter spiritual. Arta, știința, filosofia, religia, separate pe ramuri, discipline, sisteme și concepții, constituiesc bogăția săracă a vieții omenești, privită numai din umbra omului.

În oricare domeniu se manifestă omul, existența lui pare înzestrată cu aceleași două capacități ale vieții: cu iubirea și cu suferința. Tot ce exprimă, tot ce știe, tot ce înțelege și tot ce crede omul, este iubire și suferință. Cultura, în tot mirajul ei, nu este altceva decât o continuă trudă de a iubi, a omului, și o statornică resemnare a lui, că suferă. De aceea, mi se pare că ea este un proces spiritual al existenței umane; o trudă a conștiinței omenești de a găsi sens și deslegare existenței sale, prin ierarhizarea fenomenelor sufletești și ale actelor de trăire.

Viața este un fenomen de existență a unui agent finalist, imaterial și transcendent, numit spirit; iar cultura este un proces de evidențiere conștientă, rațională și voluntară, a vieții spiritului — „pentru că viața omenească n'are instinctul ca principiu de organizare, ci sufletul conștient și voluntar”. (Diacon N. Mladin: „Doctrina despre viață a profesorului Nicolae Paulescu”, pag. 34).

„Spiritul își justifică singur existența”, de aceea „cultura este revelarea orizontului specific spiritului uman”.

Omul este existențializat în spirit.

Sufletul omenească este înzestrat cu puterea spirituală în trei funcțiuni capitale pentru activitatea lui: în cunoaștere, în simțire și în voință. După felul cum își valorifică ființa omenească natura spirituală, — care îi esențializează existența, — se disting trei tipuri: oameni cari își valorifică ființa prin funcțiunea inteligenței, oameni cari își valorifică ființa prin funcțiunea simțirii și oameni cari își valorifică ființa prin funcțiunea voinții. Aceste trei feluri de valori care a ființei omenești, colorează cultura. Căci toate trei modurile de valorificare spirituală a ființei omenești intră în procesul de trăire, care constituie cultura.

Cultura este un proces de trăire, în care, ființa omenească se autovalorifică prin funcțiunile sufletești, cu care este înzestrată.

Cultura este un grad de trăire a omului, cu o sumă de cunostințe; o adaptabilitate artistică și religioasă, într'un conformism științific. Cultura este un proces de trăire, cu caracter dual: o explicare științifică și o semnificație religioasă a lumii.

În creștinism, adică în normele teandrice ale vieții, starea conștientă este singura treaptă a trăirii spirituale. Creștinismul este învățătură și însușire de viață, cultura vieții cea mai conformă cu adevărul. Conștiința lucrează în trăire și cunoaștere, prin două puteri: a rațiunii și divinațiunii, a înțelegerii și a simțirii, a logicei și a intuiției. Voința este instrumentul spiritual care le concretizează în forme de viață, pe amândouă. Intuiția este o categorie a experienței creștine; adică o trăire directă a realității. Logica este o categorie a înțelegerii naturale; adică o trăire în perspectivă, a realității. Iubirea și suferința sunt organic legate de logic și de intuitiv. Intuitivul este mai adesea calea iubirii, iar logicul, calea suferinții. Totuși, uneori ele alternează.

Ca trăire, suferința este o sensibilitate cu ardere până nu mai rămâne nimic „viu”; până la mortificare. Virtutea suferinții este de a scăpa viața din biologic în spiritual, prin „neodibnita ardere” a conștiinței după absolut.

„Dacă oamenii ar păși numai spre aceste zări de lumină, viața ar fi un adevărat paradis: libertatea spirituală crește ca un lujer de crin sub raza de har a Dumnezeuirii și zidește real viziunea acelei societăți comunitare, ale cărei hotare de lumină le întrezărim din haotica sbuciumare a istoriei. Dar puterea regulativă și inhibitivă a voinții, ca și luminile rațiunii, sunt adesea folosite în sens contrar, deviate dela voia lui Dumnezeu, pervertite. Astfel se naște patima. Legea spiritului nu constrânge ca legea fizică; ea e dor, nostalgie, suferință și chemare. Se poate — e posibil — să n'o ascuți, să-i înabuși suspinul după orizonturile Dumnezeuirii. Și consecința acestei neascultări, mai tristă decât moartea, este patima”. (Diacon N. Mladin: Op. cit. pag. 37).

Suferința în faza acestei arderi apare ca o înrudire a iubirii. Ea nici chiar un moment nu este înstrăinată de iubire. Înrudirea suferinții cu iubirea se constată din faptul

că amândouă sunt stări simultane ale vieții omului și amândouă sunt fenomene ale spiritului lui, înregistrate în conștiință și exprimate de ea în cultură Uneori, în trăire, suferința tinde spre o identificare cu iubirea, — lucru care nu are expresie și în cultură, decât în două fapte de artă și de religie: în opera artistică și în rugăciune. Opera de artă este și iubire și suferință; rugăciunea la fel. In ce măsură, aceste fapte omenești de importanță axiologică, sunt iubire și, în ce măsură sunt ele suferință, e cu neputință să se știe, fiindcă ele au și aparențe paradoxale. In virtutea paradoxului, suferința este cel mai violent efort de iubire; iar iubirea, cea mai mare capacitate de suferință.

Iubirea și suferința își mijlocesc lucrările.

In suferință, omul creiază alături de natură, în „alt spațiu decât cel natural“, dar nu împotriva naturii. In ea, omul se disociază de natură, ca să realizeze iubirea. Căci natura este o piedică pentru iubire.

Suferința este o parte de viață, care se derivă în iubire.

A crea însemnează a suferi, adică a intui curentul vital al naturii, de care se disociază conștiința.

Creația este un proces de disociere de natura proprie.

Suferința este modul de a crea după valorile lumii; iubirea este modul de a crea după valorile vieții.

Viața e primordială față de cultură.

Cultura e proces de viață spirituală. Numai de aceea cuprinde ea acte de creație și fapte de venerație. Viața spirituală a pus-o în om, Dumnezeu. Omul de cultură are o „spontană dispoziție pentru înțelegerea“ vieții spirituale și o „generozitate neutrală“ în evidențierea acestui lucru. De aceea viața omenească adevărată e cultură, iar cultura adevărată e viață spirituală.

„Instinctele, la om, nu sunt atotputernice, nu sunt irezistibile. Animalul e necesitat să se supună impulsului instinctiv: aceasta este legea lui; omul nu; nu aceasta este legea vieții lui. Omul e liber să-i asculte chemarea sau să nu i o asculte. De aceea animalul e iresponsabil de actele lui; nu tot așa și omul. Deasupra instinctelor stă puterea de viață și legea dubului: sufletul spiritual nu are instinctul ca lege, ci îl dominează, îl stăpânește. Zările trăirii lui depășesc: aria instinctelor trușești, sunt dincolo de biologic. Această suveranitate a spiritului, ca principiu al vieții umane, nu numai în creațiile proprii (civilizație și cultură), ci și peste viața instinctivă, se manifestă — între altele — în luminile rațiunii și'n trăirile voinții. Rațiunea, ajutată de harul divin, vizionează sensul de azur și lumină al vieții umane: viața biologică nu mai e scop în sine, ci un mijloc în serviciul perspectivelor spirituale; ea însăși se infuzează de dub nou, e disciplinată, e pusă sub călăuzirea sensurilor ce coboară de dincolo de veac peste sbuciumul trăirii umane. Tot rațiunea disecă modalitatea de funcționare a instinctului și desvăluie finalitatea lui morfoloică și fiziologică. Dar cunoașterea sensului vieții umane și a finalității instinctelor vitale n'ar fi suficientă dacă voința, sprijinită pe voia lui Dumnezeu, n'ar avea puterea să se activeze în direcția aceasta și să intervină în mecanismul instinctiv. Voința — ca funcțiune a spiritului — fiind fa-

cultatea „ce o are omul de a rezista impulsurilor instinctive, normale sau alterate“ (Dr. N. C. Paulescu: Tr. de Ph. méd. III, p. 122), are puterea regulativă și inhibitivă asupra instinctelor: alege mijloacele (modul) și timpul de realizare, poate să le stăpânească, să le contrazică, să le suspende, să le depășească. „Dintre toate actele de reacțiune, numai actele voluntare pot fi în dezacord cu scopul fiziologic al ființei ce le execută: ceea ce dovedește că numai ele sunt libere“ (Ibidem, idem p. 86 n. 1), întru cât sunt manifestarea unui principiu spiritual superior necesităților instinctive — trușești. Libertatea nu e tot una cu libertinismul, cu anarhia: ea e trăirea spiritului în dimensiunile și legiunile naturii lui.

Numai prin această trăire pe linia firească de dezvoltare a energilor spirituale ce le avem, devenim cu adevărat stăpâni ai vieții noastre, dominăm impulsurile instinctive din noi. De aceea senzația libertății e cu atât mai potențată, cu cât viața spiritului e mai năvalnică; ea inundă atunci și viața trupului, o spiritualizează, o înalță peste necesitățile ei biologice. Sfinții sunt exemple sublime ale libertății spirituale, prin care omul întreg, — trup și suflet — se smulge din roboteala pământescului spre a înflori sub zările de jar ale Dumnezeirii. Dacă legea biologiei e să respire în atmosfera pământului, legea duhului e să respire în Dumnezeu, să se hrănească din lumina Lui divină: e legea naturii lui și condiția necesară, mediul prielnic de dezvoltare a libertății lăuntrice cu care ne naștem. De aceea, atât arta, cât și știința, oglindiri terestre ale măririi lui Dumnezeu, sau expresii ale nostalgiei ce ne arde sufletul, nu sunt suficiente spre a ne da și a ne deschide zările acestei libertăți: ele nu pot fi un scop în sine, ci numai o indicație a urcușului ce duce către cer. Singură religia, care coboară pe Dumnezeu real și viu în inima omenirii, are și zările și puterile prin care libertatea spiritului devine o realitate trăită, nu un simplu vis târit prin moirlele pământului. Sfinții nu aparțin nici științei nici artei, pentru că ele numai ne sugerează existența lui Dumnezeu; sunt creațiunile sublime ale religiei, care așează spiritul în mediul trăirii lui, în Dumnezeu“. (Diacon N. Mladin: Op. cit. pag. 34-35).

Adevărata cultură este o sintesă între spiritualul din fenomenul de viață și spiritualul din procesul sufletesc. — Adevărata cultură este o teandrie.

Adevărata cultură (aceea în care intră și religia), ca și adevărata viață, (aceea care se perfecționează prin Sf. Taine, prin Sf. har), cuprind în ele aceleași luminișuri divine, — din care sporesc. Supremul lor grad este ajuns în sfințenie.

Sfințenia este o putere și o libertate conformă cu natura spirituală.

Sunt aceste feluri de cultură și de viață, numai un ideal, numai o aspirație?

Pentru noi cei mulți, da. Ele sunt însă și o realitate la care au ajuns unii.

Idealul acesta nu trebuie să ne desnădăjduiască. Și nici nu trebuie confundat cu iluzia. Idealul este o ierarhi-

zare a realității; iluzia este o banalizare, o nesocotire a ei. Idealul sfârșește în extaz, în contactul cu realitatea supremă, transcendentă și ontică. Iluzia progresează spre halucinație. (În extaz, conștiința e prezentă și activă, în halucinație dispăre).

Cultura, luată în acest sens, este „etalonul unic de valorificare a vieții”, măsura unică de rezistență și forță spirituală a unei ființe omenești. În ea, tendința de trăire a omului e suficient de interioară, — și se înalță, într'un perseverent efort, până la rangul de spiritualitate. Omul cult, așadar, este o ființă care și-a luat în posesie destinul; el își trăiește sincer viața, — și pentru adevăr, suferă, își sacrifică propria ființă.

Cultura dă expresie de bogăție morală vieții omenești.

„Viața omului aparține moralei, adică libertății responsabile, nu necesității iresponsabile”. (Diacon N. Mladin: Op. cit. p. 37).

Cultura ameliorează suferința — și viața în genere — pe măsura iubirii care e activă în ea; nu poate însă re-pune pe om, pe deplin, în starea paradisiacă.

Cultura este rodul unui talent. Oamenii, însă, nu pot avea talentul pentru cultură, fără să aibă geniu pentru viață. Geniul vieții constă în iubire. El dă putere de a-ți organiza și expune viața într'o armonie perfectă. Această armonie este fericirea; — și numai ea corespunde iubirii. Ea se realizează prin contactul omului cu omul, dar numai cu concursul divin al grației. Armonia aceasta este „o concluzie a vieții, nu un scop în sine”, care se realizează la capătul unui șir de valori spirituale.

GH. MOTIU

Între auguri

Din nou îmi veni în minte, zilele acestea, părintele B... cu care am avut plăcerea să mă întrețin mai anii trecuți în discuții frățești despre sublimitatea creștinismului, despre măreția și în același timp despre sarcinile și răspunderea slujbei de preot.

Era dintr'o altă margine a Țării, dintre poporeni și slujitori ai Domnului cu deprinderi, în multe privințe, deosebite de ale noastre. Era cu pricepere și duh în vorbire. De încheiere a lungei noastre excursii în câmpul ideilor sfinte, ne-am împărtășit și câte ceva vesel, ne-am îngăduit câteva digresiuni și prin aceasta poate că am păcătuit.

Mi-a spus de pildă, despre o venerabilă față bisericească din nu prea îndepărtatele, dar totuși mai binecuvântatele vremi, că fusese re-olamată de cineva, că slujește la altar încălțată cu opinci. Organul de control, deplasându-se la locul incriminat, într'adevăr l-a găsit pe bătrânul ispravnic al cerului rugându-se lui Dumnezeu în hulita încălțăminte de la țară.

— Slujești părinte cu opinci? Ai?

— Ba slujesc cu prescură și vin! — răspunse liniștit bătrânul.

Și răserăm sdravăn cu părintele B... ca de una bună.

Apoi îmi mai spuse de unul. Și acesta păstor bun și osârdios, dar cu o meteahnă. Colecționa. Și nu colecționa obiecte și inscripții vechi, ci neputințele și neajunsurile fraților săi întru slujire. Era un cicălit și-un vajnic băgător de vină pentru orice abatere dela tipic sau dela canoanele păstoriei. Avea un carnet soios și ferfenițit, în care însemna totul și pe care-l deschidea cu multă amenințare la întrunirile între patru ochi. Era o te-roare, un fel de index, de carte neagră, acest carnet. Unul dintre colegi, mai șugubăț, i l-a sustras odată, tocmai după un faimos sobor și bogate lucrări în colegiu. Așa că în ședința intimă, de observații și îndrumări ce urma, „colecționarul” n'a putut băga de vină decât pe jumătate din ceea ce avusese de gând.

Natural că am răs cu părintele B... și despre întâmplarea aceasta, dar mai puțin; și aceasta din cauza că cei ce au sustras carnetul, s'au dat într'un ungher, și pe lângă observațiile destinate acelei zile, au citit, ca 'ntr'o spovedanie și alte observări, o adevărată colecție, culese ani de-a rândul în parohii diferite.

Despre un păstor cu sectari în parohie, cu „pocăiți”, avea notat că, în marea grije ce-o avea ca să nu se facă spărturi sau salturi peste țarc, nu citea niciodată poporul din sfintele Evanghelii „pocăiți-vă”, ci „îndreptați-vă”. Un altul, cu multă iubire de neamul său, era notat, că se credea și mai în serviciul națiunii dacă citea „învățătoarele” acolo unde obvenia „Rabi”, și simplu „poporul”, unde se scria „poporul tău Israel”. Despre un nenorocos în căsnicie, căruia i-a murit soția și se sbătea cu o ajutoare să și crească droaia de copii, scrisese că, înlocuia în Evanghelii o anumită expresie prin cuvântul mai vag: „ne-curătenie”. Altul, ce nu prea avea concursul autorităților satești în treburile sfinte, își canonea îndărătnicii că aceea, că le citea la serbările naționale alte evanghelii, ectenii sau rugăciuni, de cât acelea în care grăia de supunere la stăpânire.

Azi, dacă ne-am mai întâlni părinte B..., am zăbovi și am comenta cele din carnetul buclucaș și în lumina acestor rânduri, peste care abia zilele aceste am dat mai întâi:

„Feriți-vă de-a alege în cuvintele lui Dumnezeu. Un semn de siguranță primejdie sufletească e acesta, că te rușinezi să citești anumite locuri din sfânta Scriptură. Dacă e vreun text pe care-l ocolești și nu-l citești bucuros, e din cauză că acel text te învinuiește, te arată cu degetul și te osândește. Datoria ta e să-l privești în față, cu îndrăzneală și să te silești a te lepăda de ceea ce osândește în tine. Fraților, citiți cât mai des locurile care vă produc mai mult chin”.

Pr. Gh. Perva

Despre ce să predicăm?

Duminecă în 14 Aprilie 1946 să vorbim despre:

TRADIȚIE.

Revelația divină se cuprinde în Biblie și în Tradiție. Biblia și Tradiția sunt cele două comori culturale, sacre și nemuritoare, ale religiei creștine.

Între aceste două izvoare ale revelației și religiei creștine, cel mai vechiu este Tradiția, și cel mai necontestat este Biblia.

Ne ocupăm mai întâi de Tradiție, pentru că ea este cel mai vechiu și putem spune cel mai puternic mijloc de răspândire a revelației divine.

Nicio religie, nici creștinismul, nu-și are începutul într-o carte scrisă, care să-i fi servit de constituție sau mijloc de propagare. Toate religiile — și creștinismul — au început prin cuvântul viu și vorbit, prin predica orală a întemeietorilor; toate s'au propagat, s'au transmis la urmași și s'au răspândit în lume prin forța Tradiției. Cu deosebire creștinismul; nici în religia Vechiului Testament, nici în religia Noului Testament, nu avem cartea la început, ci cuvântul liber și nescris, Tradiția. Și din punctul acesta de vedere se exprimă adevărul, când se spune că: „La început era cuvântul...” nu scrisoarea sau cartea.

Ce este tradiția și ce însemnătate are ea pentru viața culturală în genere și în special pentru religia creștină? Se cere să răspundem la întrebările acestea, mai ales din pricina că tradiția pe lângă numeroșii și valoroșii ei apărători, are și o mulțime de adversari, cu deosebire în unele ideologii revoluționare ale veacurilor din urmă, precum și în conduita atâtor oameni care nu mai au niciun respect față de virtuțile, creațiile și munca înaintașilor, ca și când progresul, cultura, civilizația, lumea și totul ar începe numai dela ei.

Tradiția este viața cu toate valorile ei culturale, morale, sociale și religioase pe care înaintașii le transmit urmașilor; „tot ce se transmite într-o societate dela o generație la alta” (D. Gusti). Toate obiceiurile, toate credințele, toate deprinderile, toate exemplele, toate bunurile spirituale și materiale, toate constituie zestrea cea mare a tradiției.

Nu ne putem imagina viața socială, culturală și religioasă, fără tradiție. Au fost în cursul istoriei o mulțime de revoluții, care au încercat să rupă firul legăturilor cu trecutul; să întemeieze o viață nouă și o lume nouă, întemeiată pe idei noi, pe principii noi, pe constituții și legi noi, într'un cuvânt pe inovații, până astăzi însă nu au reușit să înlăture puterea tradiției. Încercările au ținut o clipă. După ce spiritele s'au potolit și rațiunea sănătoasă a intrat în drepturile ei, s'a revenit cu încetul la tradiție și din toate ideile și inovațiile revoluționare nu s'a mai

putut păstra, decât ceea ce s'a putut altoi pe trunchiul viguros al tradiției, numai ceea ce s'a putut pune de acord cu experiența veacurilor, cu înțelepciunea bătrânilor și cu munca acumulată în instituțiile și operele înaintașilor.

Se spune adeseori că tradiția e fixism, încremenire în forme vechi și deci moarte. Dacă ar fi așa, adversarii ei ar avea perfectă dreptate. Numai că tradiția nu e nici fixism, nici încremenire, nici moarte. Am spus dela început că tradiția este *viață*, viața înaintașilor transmite urmașilor; este cel mai puternic val și curent de viață care poate exista și care curge fără încetare. Tradiția e fluviul vieții, în care se adună toate izvoarele, toate pârâiașele și toate râurile, pentru a curge înainte.

Tradiția e condiția esențială a progresului și a evoluției; e însuși progresul și însași evoluția. Fără tradiție nu există nici progres, nici evoluție. Progresul înseamnă întâi de toate perfecționare. Schimbările și inovațiile, care nu se pot altoi pe trunchiul viguros al tradiției, falsifică progresul; ne dau numai iluzia, nu realitatea progresului. Când progresăm, înseamnă că înaintăm, mergem în direcția începută. Când rupem cu trecutul, rupem și cu progresul. După cum spune Vincențiu Lerineanu, cu vădită dreptate, progresul nu este totuna cu invenția. Progresul e adaus de virtute, splendoare, grație și eleganță. Progresul e formă nouă, nu fond nou. Când se schimbă fondul, nu mai avem progres, ci schimbare, deci încetare a ceea ce a fost și începere a ceea ce încă nu a fost. Progresul e așa dar tradiție, opera de continuitate și munca de perfecționare în acelaș gen și în acelaș sens. Altfel nu-i progres, ci reclamă, progres fals, imaginar, dacă ne putem exprima astfel.

Tradiție este și evoluția, și evoluția tradiție. Evoluția fără tradiție este un nonsens. Cine zice tradiție zice evoluție; cine zice evoluție zice tradiție. Evoluția nu este creație, ci tradiție, transmiterea unor valori consacrate, definitive. Evoluția presupune creația și evidențiază tradiția. Folosind o analogie tot dela Vincențiu de Lerin, tradiția și evoluția se aseamănă cu creșterea copilului. Prin creștere copilul nu primește organe noi ci dezvoltarea, mărirea, întărirea și desăvârșirea celor existente. Așa e și în evoluție: nu se creiază ci se dezvoltă, cresc, se întăresc și se desăvârșesc toate bunurile și valorile moștenite prin tradiție dela înaintași. În consecință, evoluția implică și condiționează tradiția, ca și progresul. Fără tradiție nu este nici progres, nici evoluție, deoarece fără tradiție nu este nici viață organică, nici continuitate istorică.

Astfel înțeleasă tradiția, *însemnătatea* ei pentru viața culturală, socială și religioasă este evidentă. Tradiția reprezintă acumulată în instituțiile ei cea mai veche și mai bogată experiență de viață, cea

mai bună și cea mai mare parte din cultura și civilizația omenirii.*

Dar tradiția nu este numai factor de progres și evoluție, mijloc de păstrare, îmbogățire și transmitere a culturii și civilizației umane. Pentru noi, creștinii, Tradiția religioasă, ca mărturie și mijloc de păstrare și propagare a revelației divine, are o valoare egală Sfintei Scripturi. Biblia nu cuprinde toate adevărurile revelate; apoi dintre cele revelate, unele sunt incomplete, altele sunt grele de înțeles. Tradiția le întregeste, comentează și luminează pe toate. Astfel, Tradiția e mai largă decât Scriptura. Ea e transmisiunea unui depozit sacru mai mare decât cel cuprins în Biblie. Tradiția formează și comentează Biblia. Desfășurarea dogmatică și canonul Sfintei Scripturi — opera capitală a veacurilor de aur ale creștinismului — se face sub direcția Tradiției. Iisus Hristos „n'a scris decât pe nisip și nu și-a imprimat cuvintele decât în aer” (M. Blondel). Tradiția este opera Mântuitorului *întregă*; e creștinismul întreg,

* .Aportul tradiției în orice societate este mult mai mare decât al prezentului. Fără tradiție oamenii ar începe de fiecare dată viața dela început. Desvoltarea societății nu se poate face decât prin tradiție, adică prin acumularea experienței de viață și a produselor din trecut în cuprinsul prezentului și prin desfășurarea lor mai departe...

„Pentru existența națiunilor ca ființe distincte, tradiția joacă un rol covârșitor, pentru că este singura realitate care le păstrează viața proprie. O națiune care își părăsește cu desăvârșire tradiția, în care intră limba, portul, religia, obiceiurile, concepția proprie de viață, se pierde în ființa altor neamuri. De aceea inovațiile unei națiuni nu trebuie să fie împotriva tradiției, ci în sensul ei, a continuării și desvoltării treptate a vieții sociale începută de înaintași. Generațiile în viață nu sunt decât momente dintr-o evoluție mai mare, care a început înaintea lor și se va continua după ei, încât ele n'au dreptul să distrugă ce au făcut generațiile prezente, ci trebuie să le păstreze și să le sporească neîncetat, ca să le transmită îmbogățite urmașilor. Ființa unei națiuni cuprinde în chip solidar toate generațiile de oameni care se desvoltă în sânul ei, viii conviețuiesc cu morții și cu cei ce vor veni. De aceea avem de săvârșit acțiuni începute și suntem răspunzători de bunelor îndepliniri față de cei din viitor. Numai așa o națiune își poate împlini misiunea ei istorică” (D. Gusti și Tr. Herseni: *Elemente de Sociologie*, Ed. VII, p. 164, 168—169).

C. Rădulescu-Motru: „Evoluția umană există, fiindcă omul are tradiție. Reacțiunile fenotipice omeniești se fixează pe tradiție, și astfel se pot transmite la urmași; pe când la animale, nefiind o tradiție, reacțiunile fenotipice disoar deodată cu moartea acestora...”

„Omul are o evoluție, fiindcă are o tradiție. Puiul de animal când vine pe lume, găsește un mediu de excitație identic cu acela al tuturor ascendenților săi, și când nu-l găsește, este expus să moară; copilul de om, din primul moment, este ajutat de experiența acumulată a generațiilor trecute. Tradiția îi economisește vremea și îi înmulțește puterile. Născut în mijlocul sălbăticiiei, el devine un fel de om, și născut în mijlocul culturii, altfel de om. Puiul de animal, oriunde ar fi născut, devine tot același fel de animal. Deosebirea dintre om și animal vine dar din faptul că unul se sprijină pe tradiție și celelalt, nu...” — „...tradiția dă omului ajutorul pe care instinctul îl dă animalului. Este inteligența lui slabă, atunci vine tradiția și-l susține. El plutește pe aripile acesteia, cum plutește pe apă, cu ajutorul cordonului de innot, acela care nu știe să înoate. Este inteligența lui, dimpotrivă, vie, inventivă, atunci tradiția îi va ajuta să se ridice și mai sus. Acela care continuă munca începută de alții, profită de experiența acestora; contribuția lui câștigă în valoare fiindcă sosește, ca plusul de muncă, la momentul oportun, după un exercițiu îndelungat. Dar tradiția culturii aduce ceva mai mult. Nu numai că ajută la desvoltarea individului, ea și înobilează sufletul acestuia” (Curs de Psihologie, *Cultura Națională*, p. 318—319, 326).

viu și dinamic; e Biserica întregă, vie, activă, luptătoare. Tradiția e curentul vieții creștine, acel val extraordinar de viață, care începe cu Iisus Hristos și continuă prin apostoli și urmașii lor până astăzi și până la sfârșitul veacurilor. Tradiția e forța de expansiune și de progres creștin, marșul progresiv, organic și sintetic, imitația adevărului divin revelat în Iisus Hristos, trăirea după îndreptarul creștin, prin harurile și dogmele Bisericii; e revelația și experiența creștină în întregimea ei. „Evanghelia nu e nimic fără Biserică, învățământul Scripturilor nimic fără viața creștinătății, exegeza nimic fără Tradiție” (Blondel). Tot ce viața și gândirea creștină au creat și acumulat în cursul celor aproape douăzeci veacuri de creștinism, dela Evanghelie și până astăzi, constituie venerabila și nemuritoare Tradiție creștină. Oricine întreține aprinsă flacăra iubirii sfinte în viața și inima sa, oricine caută în revelația divină răspuns la întrebările grele ale conștiinței, oricine cugetă și activează creștinește, trăește după norma sau canonul Tradiției creștine.

Acesta e sensul Tradiției pentru noi, creștinii, de acord cu glasul Bibliei care ne obligă să ținem nu numai cele scrise în cărțile sfinte, dar și tot ce am primit în moștenirea Tradiției sfinte, după cum și Apostolul Pavel ne spune:

— „Cele ce ați învățat și ați primit și ați auzit și ați văzut la mine, acestea să le faceți, și Dumnezeu-păcii va fi cu voi” (Fil. 4, 9).

Recenzie

Reviste

Revista Istorică, vol. XXXI, Nr-le 1—12, București, Ianuarie—Decembrie 1945.

Revista Istorică, fondată de N. Iorga, continuată acum de N. Bănescu, actualul director, se menține pe aceeași linie tradițională de știință istorică, cu un bogat material inedit de 267 pagini. Studii de o importanță deosebită atât pentru istoria universală, cât și istoria națională găsim expuse cu multă competență de o serie de cercetători harnici în ogorul istoriografiei.

Distinsul bizantinolog român N. Bănescu publică conferința ținută la Radio, despre „*Nicolae Iorga și ideea națională*”, arătând rolul covârșitor a lui Nicolae Iorga în istoria poporului român (pp. 1—9). „Cu dânsul s'a dus dintre noi, între multe altele, cea mai puternică întrupare a ideii naționale, pe care, din prima tinerețe și până la capătul vieții, neconținut a servit-o cu toate darurile minții sale strălucite”. El a dat în-tăietate în preocupările sale de istoric, istoriei naționale, îmbrățișând trecutul național.. (ibid, pag. 1). N. Iorga spunea: „Mai presus de interesele indivizilor și de interesele de clasă, trebuie

„să se ridice solidaritatea națională, sentimentul de unitate care îmbrățișează o societate dela un capăt la altul“... (pag. 9). Noi, — spune N. Bănescu — cari ne-am format sub vraja acestei înălțătoare predici nu o putem uita; noi înainte de toți avem datoria supremă să nu părăsim mântuitoarele sale precepte. De dincolo de mormânt, sufletul Titanului răstignit pentru câte binefaceri coborîse între noi, ne cere, poruncitor, acest lucru“ (p. 9).

Tot N. Bănescu mai publică conferința ținută în ciclul „Amicilor Franței: „Un mare învățat și prieten francez: Charles Diehl“, cel mai mare învățat bizantinolog francez. Expune opera marelui savant, analizând minunatele cărți, izvoare nesecate de știință și artă a Bizanțului. (pp. 11—18). A fost și un mare prieten al Românilor. A cercetat toate mănăstirile din Vechiul Regat, unde tradiția Bizanțului e puternică, iar despre Hurez — spunea Diehl — poate e cea mai frumoasă din toată România. Asupra acestuia vom reveni într'un articol special.

„Asistat-a arhiepiscopul de Tomis la sinodul din Chalcedon (451)?“, astfel e intitulat studiul d-lui V. Laurent (pp. 19—27). Sunt discutate studiile lui R. Netzhammer, R. Vulpe, J. Zeiller, Schwartz și a altor istorici privitor la arhiepiscopul Alexandru de Tomis. Numele acestui ierarh se găsește o singură dată menționat în procesele verbale ale sinodului — de aci pleacă întreaga discuție. V. Laurent susține că n'a participat, din motivul că Hunii au staționat de-alungul Dunării: Skythia se afla la discreția lor. El a stat alături de credincioșii săi, — așa cum face fiecare păstor bun în vremuri grele — spunem noi. — Deși n'a participat la sinod, arhiepiscopul de Tomis Alexandru, totuși semnă osândirea lui Dioscor, și fără îndoială formularea credinței, dar câtva timp după închiderea desbaterilor, cu prilejul unei călătorii la Constantinopol, pe la 452, cel mai de vreme. Această absență — spune V. Laurent — n'a fost pricinuită de nici un motiv de doctrină, ci de împrejurările tragice ale invasiunilor, care reclamau păstoria și prezența sa pe loc (p. 27). Și articolul d-lui V. Laurent e pasionant și demn de urmărit, mai ales critica versiunilor: grecești și latine, ce sunt analizate, cu multă minuțiozitate.

Alt articol din domeniul istoriei bisericesti se întitulează: „Teotim episcop de Tomis“, scris de Iosif E. Naghi, (pp. 167—171). E vorba de episcopul Teotim al Tomisului din Scitia, care a scris multe tratate teologice în formă de dialog. Istoricul bisericesc Sozomen scrie despre el, în traducerea românească a I. P. S. Sa Iosif Gheorghian, Buc. 1897. Teotim crescuse „în practica

vieții călugărești“ și „dăduse barbarilor ce locuiau pe țărmurile Dunării o atât de înaltă idee de virtutea sa, încât ei se obișnuiră a-l numi Dumnezeu Romanilor“ (p. 167). Tot Sozomen spune, că a avut curajul de a nu condamna pe Origen, și a nu dezonora memoria unui scriitor care murise — aceste cuvinte le spuse lui Epifanie. — El citi din cartea lui Origen și spuse: „Acei cari blamează această doctrină, blamându-o, blamează și izvorul de unde e scoasă“. Acestea s'au petrecut la 402, când Epifanie „prelat viclean“, cum îl numește Sozomen, cerea depunerea Sf. Ioan Gură de Aur (pag. 168). Socrat, suprenumit Scolasticul, istorisește că Sf. Teotim a apărat pe Origen. Iată ce a spus el la Constantinopol, când unii episcopi voiau să-l condamne: „...„Cine necinstește aceste cărți — a lui Origen, — nu bagă de seama că necinstește Sf. Scriptură, din care el și-a extras principiile“ (pag. 169). Istoricul bisericesc Nicefor îl pomenește că e de origine barbară (scit, nu grec). Sf. Ieronim spune că Sf. Teotim a fost scriitor bisericesc. E poment și în Sacra Paralela (p. 169). Mai există un al doilea episcop de Tomis cu numele Teotim, care a trăit mai târziu și a participat la conciliul universal dela Calcedon din 451 (p. 171).

Un *Revista Istorică*, conține și alte studii de istorie profană, interesante, cu multe recenzii și dări de seamă, toate valoroase pentru cercetătorul istoric. Dl N. Bănescu, directorul actual, e demnul continuator al revistei regretatului istoric N. Iorga.

Prof. C. Rudneanu

Informațiuni

■ I. P. S. PATRIARH NICODIM a primit de curând din partea I. P. S. Patriarh Alexei, conducătorul suprem al Bisericii ortodoxe din U.R.S.S., invitația de a face o vizită la Moscova, spre a participa la unele solemnități cu caracter bisericesc.

Deasemenea I. P. S. Patriarh a primit și o altă invitație din partea episcopiei ortodoxe române din America, de a cinsti cu înalta Sa prezență solemnitatea punerii pietri fundamentale a mănăstirii ce se va ridica pe vatra românească dela Gross Lake Michigan.

În acelaș timp s'a produs și a treia invitație din partea superiorului așezămintelor bisericesti ortodoxe române din Ierusalim ca I. P. S. Patriarh să participe la târnosirea alor două biserici românești înălțate la Ierusalim.

În legătură cu aceste invitații, ziarele au adus vestea că I. P. S. Patriarh Nicodim va pleca în curând la Moscova, pentru a satisface invi-

tației primite din partea șefului suprem al Bisericii ortodoxe din U.R.S.S. Deasemenea I. P. Sfinția Sa va răspunde și la celelalte două invitații primite.

■ **IN ZIUA DE 26 MARTIE** a. c. Prea Sfințitul Părinte Episcop Andrei a vizitat Liceul comercial de fete din Arad, unde a fost întâmpinat de întreg corpul profesoral și corul elevelor condus de Dșoara Dora Lepa, care a întonat „Pre Stăpânul”... In numele școlii Dșoara Prof. Urcan a urat bun venit P. S. Sale.

După aceasta Prea Sfințitul Părinte Episcop a vorbit timp de o oră în fața elevilor din cl. V—VIII despre rolul femeii în familie.

La sfârșit eleva Selegeanu din cl. VIII. a mulțumit Prea Sfinției Sale pentru frumoasele sfaturi date în decursul acestei ore.

■ **IN URMA NOULUI SPIRIT DE LIBERTATE RELIGIOASĂ** întronat de aliați în viața universală, organizarea vieții religioase ortodoxe din America de Nord a luat un si mai mare avânt.

Se știe că familia fostului președinte a Americii, F. D. Roosevelt, a sprijinit ridicarea Catedralei române din Detroit, fiind socotită printre ctitorii acestei mărețe Catedrale.

În prezent, Episcopia ortodoxă română din America intenționează să zidească prima mănăstire românească la Michigan, într'o încântătoare poziție pe care o posedă pe valea Gross Lake, unde se vor organiza pelerinajii religioase și manifestări spirituale asemănătoare celor din patrie.

Pentru terminarea acestei mănăstiri toți Românii din America au înțeles să și dea toată contribuția lor materială și morală, urmând ca acest locaș să fie și o vatră de cultură românească.

■ **IN ZIUA DE 30 MARTIE** a. c., în sala de ședințe a Primăriei Municipiului Arad, P. C. Părinte Protopop Viorel Mișuțiu, colaboratorul revistei noastre, a conferențiat despre: „*Creștinismul factor al armoniei sociale și al păcii universale*”. P. C. Sa a scos în evidență marele rol ce-l are de îndeplinit religia noastră creștină în temeinicia lumii mai bune pe care fiecare dintre noi o așteptăm.

Nr. 1500—1946.

Comunicate

Comunicăm, pentru luare la cunoștință, aci mai jos, în copie, hotărârea Sinodului Permanent, referitor la *utilizarea* preoților refugiați:

În ședința Sinodului Permanent dela 14 Martie a. c., au venit în discuție, unele cazuri de încadrări a preoților refugiați și numiri în posturi

vacante, făcute direct de Ministerul Cultelor, fără stirea Chiriariilor.

Pentru a se ști care este procedura de urmat în această materie, Sinodul Permanent a luat următoarea hotărâre:

1. „Preoții refugiați din Basarabia și din Bucovina de Nord, *nu vor fi încadrați, ci vor fi numai utilizați de Chiriarii la locurile unde vor găsi de bine.*”

2. „Numirile și utilizările de preoți la parohii, se fac conform rânduelilor canonice și legale, numai de Chiriarii, iar nu de Ministerul Cultelor, care ia numai act de numirile făcute de Chiriarii, în vederea trecerii în statele de salarii.”

3. „Acolo unde, Ministerul Cultelor, din motive arbitrare n'ar lua act de o numire de preot, făcută de Chiriarii, cu organele sale eparhiale, *preotul numit, rămâne bun numit și funcționează fără salariu, rămânând ca pe urmă să-și caute prin justiție drepturile.*”

Cu frățească întru Hristos salutare.

Președinte, Patriarh, † NICODIM,

Director, Econ. Gh. Vintilescu
Consiliul Eparhial.

Nr. 1577—1946.

Aflând că o parte din C. Preoți-cateheți nu notează regulat absențele elevilor dela ora de Religie și nici nu-i clasifică trimestrial, în temeiul art. 33 din Legea Inv. Primar îi îndrumăm să nu negligeze această îndatorire.

Arad, la 30 Martie 1946.

† ANDREI,
Episcop.

lc. Stavr. Caius Turicu,
cons. ref. eparhial

Nr. 1709—1946.

Concurs

Se publică concurs *din oficiu*, cu termin de 8 zile pentru următoarele parohii:

I. Secaș, protopopiatul Gurahonț.

VENITE

1. Sesiunea parohială 27 iug., 2, casă parohială, 3, stolele legale și 4, salariul dela Stat. Parohia este de clasa II.

II. Mișca II, protopopiatul Chișineu-Criș.

VENITE

1. Sesiunea parohială 32 iug., 2, stole legale și 3, salariul dela Stat. Parohia este de clasa I.

III. Zabrani, protopopiatul Radna.

VENITE

1. Casă parohială și grădină, 2, stolele legale și 3, salariul dela Stat. Parohia este de clasa II.

Cererile de concurs se vor înainta Consiliului Eparhial ort. rom. din Arad.

Arad, din șed. Consiliului Eparhial din Arad, dela 2 Aprilie 1946.

† ANDREI,
Episcop,

Traian Cibian,
cons. ref. eparhial